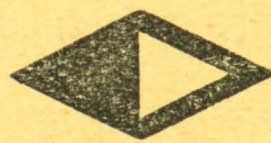

R KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLEJE

STOMBAT

FAULHABER

**biborosérek szenzációs
beszédének hiteles szövege**

**Miklós Andor halálára. — A Chewra
Kadisa szeretetünnep. — Replika és
Duplika. — Nemárja keresztények
karácsony ünnepe. — Olvasom...!
Nem olvasom... — Hirek.**

Hitközségi hírek

Dr. PÁRKÁNY FRIGYES ELNÖK BEIKTATÁSA A VAC-BA. December 14.-én csütörtök este a pesti izr. hitközség székházában a Vivó és Atlétikai Club elnöki tanácsának és választmányának együttes ülésén iktatta be dr. Párkány Frigyes kormányfőtanácsos, törv. hat. biz. tagot az elnöki székbe, melyre a club egyhangú bizalma hívta meg őt. Klein Elek ú. v. elnök üdvözölve Nagy Andor hitközségi elöljárót, Eppler Sándor főtitkárt és az elnöki tanács és választmány nagy számban megjelent tagjait, örömmel jelentette, hogy dr. Párkány Frigyes elnökké választását köszönettel elfogadta és indítványára dr. Fodor József alelnök vezetésével küldöttség hívta meg az új elnököt az ülésre. Klein Elek ú. v. elnök reámutatott a club 27 éves, a sportélet, a társadalmi összhang és a zsidó összetartás terén kifejtett eredményes múltjára, valamint arra, hogy a magyar zsidó ifjuság nagy tömegeihez a sport útján lehet legjobban elérni és erre legalkalmasabb a VAC. Az új elnök számára méltó feladat lesz a VAC vezetése. Üdvözi dr. Párkány Frigyest, kinek kiváló képességei a VAC vezetésében a magyar zsidó érdekeket hatalmasan fogják szolgálni és nemes céljainkat sikerre vinni. — Dr. Párkány Frigyes, elfoglalva az elnöki széket, köszönetet mond megválasztásáért, a személyébe elsősorban Stern Samu hitközségi elnök részéről helyezett bizalomért. A VAC-ban értékes sporttevékenységet, tiszta levegőt, becsületes szellemet talált, a VAC nagy értéke a magyarságnak, ez az egyesület lélekben és testben erős embereket nevelt a zsidóság és a magyar hazá javára. Fogadalmat tesz arra, hogy életfeladatának fogja tekinteni a VAC ezen szellemének megőrzését és nagyranövelését.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG MAGYAR ZSIDÓ SZABADEGYETEMI ELŐADÁSSOROZATA 1933—34. II. tanéve II. szemeszterének programja. A szemeszter 1934. január 16-én kezdődik és március 22-ig tart. Előadást hirdetnek?: *Dr. Bakonyi László*: A zsidó szociológia; *dr. Beck Salamon*: Jog és méltanyosság; *Billes Ármín*: Az exotikus földrészek zsidósága; *dr. Blau Lajos*: Görög papyrusok zsidó szempontból; *Dr. Csech Arnold*: Pszichológiai problémák; *dr. Fábán Béla*: A zsidóság helyzete Oroszországban; *dr. Fényes Mór*: A zsidó vallás fejlődése és elágazása; *dr. Friedmann Dénes*: Zsidó művelődéstörténet; *dr. Hevesi Ferenc*: Vértörvények; *dr. Káimán Ödön*: Modern talmudi kérdések; *dr. Lehner Imre*: A túlérzékenységről; *dr. Löwinger Sámuel*: Álomfejtés a Talmudban; *dr. Patai József*: A mai héber költészet; *Perlott-Csaba Vilmos*: A francia festészet

hatása a magyar művészetre; *Dr. Szabolcsi Bence*: A zsidó zene; *dr. Szabolcsi Lajos*: A tisztaeszleli per; *dr. Temesváry Rezső*: Egészségügyi szabályok a Bibliában és a Talmudban; *dr. Szemere Samu*: Korunk zsidó filozófusai; *Vidor Emil*: Névadás a különböző népeknél; A jelenlevők neveinek eredete és értelme; *dr. Vidor Pál*: A zsidó cserkészlet; *Dr. Wolf József*: A régi zsinagógák címen. A hirdetett előadások száma 36, amelyek a hitközség Goldmark-termében, VII. Wesselényi utca 7. tartatnak. Beiratkozni lehet a hitközség kulturális ügyosztályában, VII. Sip utca 12. III. 53. sz. ezévi december hó 24-től bezárólag 1934. január 14-éig, naponta (péntek, szombat és ünnepnapok kivételével) d. e. 9—1-ig és d. u. 5—6-ig: Mind a beiratkozás, mind a tanfolyamok látogatása *díjtan.*

HETI NAPTÁR. Szerda, december 20. — Tévész 2: Chanuka nyolcadik napja. Csütörtök, december 21. — Tévész 3. Péntek, december 22. — Tévész 4. Péntek esti istentisztelet kezdete: 5¼.

A VIII-IX. ker. IZR. NŐEGYLET e hó 10-én, vasárnap délután tartotta ezidei első kulturdélutánját népkonyhája javára. A Goldmark-termet zsufolásig megtöltötte az előkelő közönség, akiknek sorában ott láttuk felekezetiünk legkiválóbb reprezentánsait, tanujelét adva annak, hogy a VIII-IX. ker. Nőegylet, valamint annak agilis elnökasszonya, Rosenberg Sándorné és Zahler Emil ügyv. elnök milyen közszeretnek, tiszteletnek és közmegebecsülésnek örvendenek. Rosenberg Sándorné évtizedek óta áll a VIII-IX. ker. Nőegylet élén, az ő munkásságának köszönhető az, hogy ez a nőegylet az összes fővárosi nőegyletek között a legnagyobb mérvű jótékonytársaságot gyakorolja. Rosenberg Sándorné mindig agilis ötletességgel tud módot és alkalmat találni arra, hogy a népkonyha és egyéb jótékonytársasági akciók javára kinyissa az emberek zsebet. Ezt bizonyította a kulturest nagy sikere is, mely elsősorban Rosenberg Sándorné egyéni sikere volt.

A VII-VIII. KER. KULTURTÁRSASÁG f. hó 3.-án nagyszerű kulturmatinét rendezett a Goldmark-teremben. A műsor kiemelkedő száma volt Engelhardt Sándor elnök magasszárnyalású, mély gondolatokban gazdag megnyitó beszéde. Igen szép sikerrel működtek közre dr. Hevesi Ferenc lebilincselő előadásával, Lusztig Magda zongoraművésznő, Barát Endre, a kiváló fiatal író, az OMIKE Dalkör és Sarlaj Imre, aki Engelhardt Sándor tanár-író két remek költeményét adta elő.

Dr. VENETIANER PIROSKA sebész-kozmetikus, a hírneves párisi Dr. Noel v. assisztense, rendelőjét V. KOHÁRY UCA 16. szám alatt megnyitotta. Telefonszám: 10—5—33.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Dr. Kenez-Kurländer Ede:

Reflexiók egy hitlerista rabbi könyvéhez

A *Szombat* már foglalkozott *Joachim Prinz*, a híres berlini hitszónok személyével. Prinz fenomenális képességeit mindenki elismeri, hivei pedig azt állítják, hogy olyan magával ragadó, lenyűgöző szavu hitszónok, mint ő, emberöltők óta nem volt Németországban. Tehetségben csak egy katolikus lelkész vetekedhet vele: Kaplan *Fahser*, akinek neve mellé lelkes hivei mindig odabiggyeszti az epítkezési ornanst: „*der Redegewaltige*“. Kaplan Fahser nem érte be a templomi szószékkal, állandóan előadó körutakra járt, hangversenytermekben, színházakban csillogtatta rendkívüli képességeit belépti díjak mellett, amelyeket jótékony célra ajánlott fel. Minden fellépését a legnagyobb siker kísérte, mert mindenki meg akarta hallgatni ezt a modern Savonarolát. Utóbbi időben feltűnően hallgat a krónika erről a híres egyházi szónokról, sejtésem szerint azért, mert tiszta árja származása körül némi bajok lehetnek. Nem így Joachim Prinz, aki a szószékről éppen most tért át az írásra és „*Wir Juden*“ címmel a napokban adott ki egy könyvet. A német felekezeti sajtó termékeivel szemben ma nem illik, nem lehet és nem is szoktam kritikát gyakorolni, inkább csodálkozva figyelem vergődő írásaikat, amelyek nem csekély bátorsággal tükrözik vissza a német viszonyokat

Ugyanezt nem lehet elmondani *Joachim Prinz* könyvéről,

amelyről, ha kritikámat két szóba akarom sűriteni, csak azt mondhatom, hogy borzalmas könyv. Joachim Prinz nemcsak megértéssel viseltetik a hitleri fanokkal szemben, de úgyszólván helyesli a német kormánynak a zsidósággal szemben tanúsított bánásmódját.

Szerinte a zsidóknak nem lett volna szabad kijönni a gettóból és így szaporítani a nagyvárosi proletáriátust. *Prinz* könyve, mint e

megállapításai is mutatják, körülbelül ugyanazon a csapáson halad, mint *Agoston Péternek* annak idején sokat vitatott könyve. Prinz dicsőíti a gettoéletet és azt ajánlja a zsidóknak, hogy menjenek Palesztinába. Szomorú és eléggé nem indokolt jóslatokba bocsátkozik, hogy a hitlerizmus mindenütt a világon be fog következni, a zsidók számára tehát nincs más út, mint Palesztina, arról azonban hallgat, hogy miképpen lehet 15 millió zsidót elhelyezni ebben az arablakta kis országban s még azt is elmulasztja, hogy ő maga járjon elől jó például. Pedig könyvének megjelenése után

első kötelessége lett volna Palesztinába vándorolni s már javában követ kellene főrnie a csalucokkal együtt, ami elég fáradságos, de zsidó szempontból feltétlenül hasznosabb munka, mint a „Wir Juden“ című könyv.

Tudtommal Joachim Prinz még ma is előkelő standardéletet él Berlinben, rajnai szemelt bort iszik és csak mások számára prédikálja a vizet.

Ismétlem: a „Wir Juden“ borzalmas könyv. Joachim Prinz tejtestvére a Mitropa Naumannjának, aki feltalálta a fából vaskarikát, a zsidó — nemzeti szocializmust. *Joachim Prinz is teljesen porosz szemszögből látja a világot* és az utolsó 150 év történetét csalóka álomnak tekinti. Ideáljait másutt keresi és találja meg. A bibliai Sámsonért rajong, akiben a zsidó Herakleskultuszt látja megtestesítve.

Nagyrabecsüli Dávidot, aki szerinte amolyan „kiszgazda“-király volt, lefetségesnek tartja róla, hogy zsoltárokat is szerzett, de inkább az erotikában élte ki magát.

Abrahám is kivivta a rabbi úr tetszését, de nem a bibliában felsorolt erényeiért. Prinz csak azt a gesztusát dicsőíti, hogy Sára kivánságára szemrebbenés nélkül elküldi Hágárt és kisleányát Izmaelt, ad nekik egy kis elemózsiát és útnak ereszti őket a pusztába, a biztos halál felé. Abrahámban tehát a Nietzsche-féle Übermenschet becsüli a Spreeparti rabbi úr.

Imádság, Isten, isteni gondviselés: ezek a velünk zsidókkal szorosán összefüggő fogalmak teljesen hiányoznak a „Wir Juden“ című könyvből.

Már pedig, akiben nincs hit, az ne akarjon hitoktató lenni és aki nem tud imádkozni, az ne akarjon megélni a hittestvérek adófilléréiből. Az menjen szinpadra, vagy filmezni, esetleg szentelje magát teljesen a Wotan kultusznak, amihez Prinz rabbi úr „Wir Juden“ című könyvében egészen rendkívüli képességeket árul el.

Miklós Andor halálára

A magyar zsidó felekezetnek igen nagy kára, hogy a tüneményes karrieri befutott főszerkesztő már régen otthagya felekezetét. Ilyen életpályák befejezésénél kénytelenek vagyunk belátni, hogy bizony felületes gondolkodásra vall, ha a nagy kikeresztelkedési problémát azzal a könnyed frázissal akarják megoldani: Hulljon a férgese. Ez a nagy társadalmi probléma az elhunytat, úgylátszik, a hitlerizmus hatása alatt, élete utolsó éveiben nagyon foglalkoztatta. Egyik barátja elbeszélése szerint, gyakran szóba hozta ezt a dolgot és mindig kíváncsi is volt arra, mit szólnak hozzá a zsidók, hogy ő már nem tartozik közéjük. Ezt a nyugtalanító kíváncsiságot visszafükröztelte egyébiránt lapjainak a zsidókérdésben elfoglalt álláspontja is. Néha szándékosan kerültek és céltatosan kihagytak mindent a napi eseményekből, ami zsidóvonatkozásu, máskor pedig képesek voltak egy elnökválasztásból kifolyólag egy rabbinak a külvilág számára érdektelen hosszabb cikkét leközoelni. Zsidó vonásnak minősíthető az a

különös szeretet, amely öreg apjához és testvéreihez, valamint azok családjához fűzte. Talán, ha a mellékkörülményeket ismernők, akkor a végrendeletének az összes munkatársakról szóló részletében bizonyos alibi-gesztust ismernénk fel, amellyel azt akarta mutatni: Ime így fizet egy gavallér — úr. A vallás kérdése egyetemes szempontból is foglalkoztatta és ismerősei előtt hangoztatta, hogy ő hívő lélek, mert a vallás kiolthatatlan az emberből, szerette volna, ha a papok nem dogmákról prédikálnának, hanem a hit benső mélységeiről és érzelmi mozzanatairól. És azért kíváncsian várta mindenki, hogy a csillagos cikkek írója erre vonatkozólag őszintén meg fog nyilatkozni. Sajnos, erről hallgatott.

A magyar sajtónak vesztesége, hogy olyan korán elment, a zsidóságé még nagyobb, mert még korábban ment el. Keresztény munkatársai s a nem-zsidó világ előtt mindenkor csak mint verus Israelita fog szerepelni. Ave Anima! Béke hamvaira!

Replika és duplika

— Meddig szabad szónokolni? —

A múltkor megírtuk, hogy Schreiber Dávid boryslavi tudós prédikációs fejtegetését az orthodox hivek közel 3 óráig nagy figyelemmel hallgatták. Erre vonatkozólag a következő levelet kaptuk a monori főrabbitól:

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur!

Lapját ma olvastam, most is friss, eleven, érdekes. De nem értem, miért szabad a drošenak 3 óráig, a prédikációnak pedig legfeljebb 25 percig tartani? Továbbá: miért mestermű a dróse apriori, s miért nem mondott még egyetlen esetben sem — és

pesti, sőt budapesti rabbi sem — véletlenül sem egy, a kiszabott időmértéknek is megfelelő, valamennyire elfogadható prédikációt? És végül, miért kell egy nem orthodox-párti lapnak akkor is, mikor egy, bizonyára nagyon érdemes orthodox rabbi mellett hozsannázik, oldalba döfni (jerech Jaakoju) a neolog rabbikat, vagy azokat is rá akarja kapatni a drošekra és a jerech Jaakojuvokra, s akkor szabad lesz 25 percen túl is beszélni? Magam részéről hajlandó vagyok visszatérni a drosehoz, a zsargonhoz is, a pilpuhoz is, mit alle Meforschem. De azért

„Testvérek fogjunk össze a bibliáért!

Faulhaber biboros szenzációs templomi beszéde

Michael Faulhaber müncheni biborosérsek legutóbb szenzációs prédikációt tartott a Michaelis templomban. Beszédének témájául a zsidóság és kereszténység viszonyát választotta s hogy ez a téma ma mennyire érdekli a német tömegeket, mutatja az a tény, hogy a templomot zsufolásig megtöltötte a közönség.

Mit jelent a keresztények számára az Ótestamentum? — vetette fel a kérdést az érsek

Az ókor egyetlen népe sem tudja felmutatni a kiváló szellemek olyan hatalmas sorát, mint Izrael.

A szellemi és erkölcsi értékeknek azt a láncolatát, amely Mózes öt könyvétől a királyok klasszikus könyvén és a zsoltárok mélységes költészetén át a próféták bölcsességéig vezet, az összehasonlító vallástudomány tanúsága szerint, egyetlen más nép nem multa felül, de még csak meg sem közelítette.

Az érsek ezután a legélesebben utasította vissza azokat a támadásokat, amelyeket az „Ótestamentum istene” ellen intéztek egyes körök. Hosszasan időzött az Izsák feláldozásáról szóló történetnél, amelynek erkölcsi jelentősége abban csúcso- sodik ki, hogy ily módon akarta Isten próbára tenni Ábrahámot. Halhatatlan marad az Ótestamentumban már világosan kifejezésre jutó megváltási gondolat, amely az egyes embert megerősíti hitében és a zsidók bibliáját az egész emberiség áldá- sává teszi.

— Ez a nép sokat, nagyon sokat adott nekünk! — kiáltott fel az érsek — ezért mondom, hogy

tartsuk tiszteletben az Ótestamentumot!

Ne engedjük, hogy a Szentírás könyveit és történeteit kiszorítsák az iskoláinkból. Becsüljük meg nevelő értékét ezeknek az iratoknak, amelyek a kereszténység számára is mindig a vallás, a nevelés és épülés iratai maradnak. Őrizzük meg a Bibliát, mert Isten neve ragyog e könyv homlokán.

Nyujtsuk kezünket testvéreinknek, kiknek egyetlen hitbéli támaszuk az Ótestamentum és mondjuk nekik: „Testvérek fogjunk össze s ne engedjük kizárni az Ótestamentumot a német nép kulturjái közül.”

Az új testamentum 27 könyvével együtt az ótestamentum 48 könyve mindvégig örök érték marad.

A KISPESTI IZR. ELEMI ISKOLA CHANUKA-ÜNNEPÉLYE. A kispesti izr. elemi iskola december 17.-én délután kitűnően sikerült Chanuka-ünnepélyt rendezett. A nívós műsoron zsidó érzéstől átfűtött, hangulatos versek és jelenetek szerepeltek, amelyek nagyrészt, köztük egy hosszabb lélekzetű dalos játékot. Löwinger Jenő tanító írta avatott kézzel. A kis növendékek egytől-egyig ügyesen játszották szerepeiket. Különösen nagy sikere volt a pompásan összetanult gyermekkórusnak, amelynek precíz vezetésé-

ért Schäffer Árpádot, az iskola érdemes igazgatóját illeti meg a dicséret.

A „MIKÉFE” SZABADULÓ ÜNNEPE. A Magyar Izr. Kézmű- és Földművelési Egyesület f. hó 16-ikán, szombat este a Goldmark-teremben tartotta meg a tradíciószerű felruházási és felszabadulási ünnepélyét. Dr. Stein Emil lelkes beszéddel búcsúztatta a végzett ifjakat és adta át személyenként a végbizonyítványt. A hivatalos ünnep után a növendékek egy alkalmi szindarabot adtak elő szép sikerrel.

Szülők pedagógiája

A Pesti Izr. Hitközség előljárósága érdekes intézményt létesített fenti cím alatt. A szülőknek akar segítségükre lenni, a helyes irányú, korszerű, de vallásos nevelés tekintetében. Szakférfiak, pedagógusok, orvosok és jogászok foglalkoznak felolvasásokat tartani ezekről a problémákról. Az előljáróság megbízásából dr. Barna Károly vezeti az intézményt, vele együtt karöltve dr. Dénes Lajos v. tankerületi főigazgató irányítja az előadásokat.

A megnyitó beszédében dr. Barna Károly többek között a következőket mondotta:

„El nem vitatható, hogy a mai idők lélekromboló hatása a gyermek lelkében is erősen érvényesül, a kor idegessége, eszményektől irtozó hideg felfogása, az elburjánzott állam- és társadalomellenes ideológiák, a haszonelv kiméretlen alkal-

mazása, a technikai eredmények által megtévesztett és mechanizált lelkek amerikanizmusa, a kultúrpezzimizmus, a felekezeti körökben is tulságba vitt értelmi nevelés, szemben az érzelmi neveléssel, a könnyen befolyásolható gyermeki lélekben rossz hatásokat szülnek. Ennek ellensúlyozása nagyon nehéz. A szülők és a gyermekkel foglalkozók súlyos problémákkal állnak szemben, amelyeknél a pedagógiai és pszichológiai eszközök egymagukban nem elegendők a kérdések megoldásához, részint mechanikus voltak, részint egyoldalúságuk nem öleli fel és nem merítheti ki a felmerülő kérdéseket. Csak a helyesen felfogott, modern szellemben vezetett vallásos nevelési irány az, amely megteremtheti a nélkülözhetetlen összhangot.“

Nagy érdeklődéssel tekintünk az intézmény működése elé.

Szeretettünnap az aggok házában

Kramer Miksa ünneplése. — Wertheimer Lajos volt a vendéglátó gazda

Az idén is Chanuka-ünnepséget rendezett a Pesti Chevra előljárósága az aggok házában, mintegy 300 ápolttal. A vendéglátást Wertheimer Lajos aggokházi előljáró vállalta mecénási gesztussal. Az ünnepséget megelőzően istentisztelet volt, melynek során dr. Schwarz Benjámint körzeti rabbi mondott nagyhatású prédikációt. Kifejtette, hogy a Chanuka nem püsztan győzelmi ünnep, hanem egyszersmind a szeretet, a genilusz chaszodim szimbóluma. Mert a zsidóság fegyverei kizárólag a Szeretet és az Igazság. Hivatkozott Kramer Miksa egyik régebbi beszédére, mely szerint az egész világ megteheti, csak éppen a Chevra nem léphet a jótékonyág tekintetében a leépítés terére. A Chanuka-lángjai örökmécsesek, melyek ezt szimbolizálják. A nagyhatású istentisztelet áhítatát a dohányutcai főkántor és kórus éneke még fokozták.

Az istentisztelet után bevonultak a fényesen kivilágított termekbe, hol elsőnek Porgesz József elnökhelyettes szólalt fel a vezérlőbizottság nevében, méltatta a chevragok emberszeretét és hittestvéri együttérzését, mely az aggokháza gyönyörű és áldást hozó intézményét létesítette és fenntartja. Ünneplte Wertheimer Lajost, aki nemcsak előljárója az aggokháznak, de ma is, mint vendéglátó gazda tanújelét adta, hogy a jótékonyág terén is előjár.

Wertheimer Lajos elhárítja magától a dicséretek, ha az ő munkájának van némi eredménye, ez elsősorban Kramer Miksa és neje szeretetteljes ügybuzgalmának köszönhető, akik az aggokháza iránt nemlankadó szeretetteljes érdeklődéssel viseltetnek, akiket a mi legagilisabb, fáradhatatlan munkaerejű igazgatónk, dr. Endrei Henrik oly példaadóan támogat.

Olyan időkben vettem át ezt a szenthivatalú intézményt — így folytatja —, amikor a gazdasági viszonyok úgyszólván napról-napra súlyosabbá tették a helyzetet. Ha tehát mindaz a szép terv és ötlet, amit én ezzel az intézménnyel kapcsolatban elgondoltam, eddig nem volt keresztülvihető, az nem rajtam és nem a Szentegyleten múlt, hanem kizárólag a mostoha viszonyokon.

El kell ismernem, hogy nem volt az eddigi működésem alatt olyan jogos és méltányos kérés, amit a Szentegylet előjárósága nem teljesített volna. Meg kell emlékezmem *Trebits Márk*us főfelügyelő ügybúzó munkásságáról is.

Hálát kell adni a jó Istennek, hogy ebben a rettenetes világpusztulásban itt áll egy épület, melyben csend, béke és áldás honol. Ez az épület Isten barrikádjával van elsáncolva a külvilágtól. ahova nem halatszik be a rettenetes jajveszékelés, ide nem

jön be a nyomor, a megélhetés gondja, az aggokháza ma a „Gondtalanság háza.”

Az ápoltak nevében *Mann Jakab* mondott köszönetet a vezetőségnek, Dr. Endrei Henrik gyönyörű beszédben válaszolt és különös szenzációként hatott következő kijelentése. „Mi nem várunk és nem kérünk sem hálát, sem köszönetet. Mi csak arra kérjük és azt el is várjuk az ápoltaktól, hogy szeressék egymást és ezzel támogassák a mi nehéz munkánkat.”

Szoffer József főgondnok litúrgikus énekével véget ért a lélekemelő ünnepély ugyan csak őt dicséri a szép ünnepség megrendezése. — Jelen voltak: *Kramer Miksa, Porgesz József, jánosi Engel Gyula, Eisemann Gyula, Luncser Pál, Beck Jenő, Bánó Dezső, Fürst György, Komját Ernő, Munk Gábor, Reich Samu, Kleinberger Antal, Fuchs Lipót, Wertheimer Lajos, Elek Gyula, Gál Béla, Trebits Márk; Szoffer József, stb.*

Köru tazás az almemortól a hangverseny-dobogóig

Az ünnepelt kántor, a „Schlach Cibbus” Bornstein úr odaállt a zeneakadémia podiumára frakkban és pirosra lakkozott körmökkel és beigazolta amit nem volt nehéz beigazolni —, hogy lehet valaki jó kántor a Rombach utcában, de mégsem válik be a koncertterem dobogóján.

Bornstein eddigi sikereinek titkát a zsidóság mai keserves helyzetében találhatjuk meg. A németországi és palesztinai események idején, mikor a zsidófiatalságot nálunk is gettópadba akarják ültetni, a zsidók világszerte imádkoznak és böjtölnek s természetesen olyan kántort kedvelnek, aki kesergő, gyászos hangulatuknak kifejezést tud adni, szóval, aki szépen tud sirni. Ilyenkor nem kell Ábrahámsohn és Linetzky, akik elsőrangú művészek és diszes alkalmakkor olyan csúcsteljesítményt nyújtanak, amelyet Bornstein úr soha életében nem fog produkálni.

De mikor középkori szellők lengedeznek, akkor olyan kántorok jutnak előtérbe, akik hangjukkal az évezredek

szenvédéseket juttatják kifejezésre. Ez a Bornstein-féle, éppenséggel le nem kisinyelhető siker magyarázata. A Dreyfuss affér idején, míg Dreyfuss kapitány az Ördögszigeten sinylődött, az egész világon a Dreyfuss nóta járta. Nálunk még a cigányok is felvették műsorukba ezt az akkor nagyon népszerű dallamot és nem volt olyan kisvárosi kávéház, ahol fel ne hangzott volna a szomorú melódia: „Weist du Dreyfuss, warum dir das kommt? Weil du bist ein Jidele.”

Az Ördögsziget messze volt és Dreyfuss csak egy ember volt. A magyar zsidókból akkor nem hiányzott a hangulat, hogy vigadjanak, sirva vigadjanak és cigányzene mellett szomorkodjanak. De ma német menekültek tragédiái riasztják fel nyugalmukból a zsidó családokat, sőt a kitértket is. Ma „Szelicho” imák után áhitozik a zsidóság és nincs sikere a finoman manikürözött kántoroknak. Szerény jóslatunk szerint, ha Bornstein még egynéhányszor megjelenik a világi dobogón, a végén még Rombach utcai hivei is kiábrándulnak belőle.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Az orthodox cionisták szervezete, a „Mizrachi“ szombat este felavatta a Laudon uccában új orthonát, amelynek megszerzése, berendezése Sternberg Zebulon szőnyegkereskedő és Mayer Testvérek gyárosok áldozatkészségét hirdeti.

Olvasom

A mátyásföldi protestáns egyesület műsoros ünnepséget rendezett templom-építésre. Ezen az ünnepségen bejelentették, hogy az egymagában gyenge helyi protestáns közönség összefogott az unitáriusokkal, „sőt a másvallású testvérekkel.” Vajjon kit kell érteni a más vallású testvérek alatt. Katholikusokat? Azokat bizonyára külön kiemelték volna. Tehát a zsidókat? Eddig azt hittük, hogy csak a zsidók szégyenlik kitenni a „zsidó-jelzőt”: így például, ha jelző nélküli árvaházi ünnepélyről van szó, úgy azt bizonyára zsidó árvaház rendezi. Most a protestánsok felvették ezt a csúf zsidó szokást.

Nem olvasom

A Pesti Szentegylet aggok házában tartott chanukai ünnepélyen Endrei Henrik megragadó beszédében többek között az aggokat egyetértésre intette. Ezzel kapcsolatban kedves barátom, dr. Richtmann Mózes a következő reminiscenciáját beszélte: „32 évvel ezelőtt, még diákkoromban felkerestem egy levéllel dr. Kohn Sámuel, az akkori főrabbit, akinek egy rabbi-jelölt éppen felolvasta egy német ünnepi beszédét, amelyet az

illető az aggok házában akart elmondani. Kohn Sámuel ugyanis akkor a rabbiszemináriumon a homiletikai gyakorlatokat vezette. A felolvasás után azt mondta szeliden a főrabbi: Minek beszél ezeknek az öregeknek „a bűnös szenvedélyekről”, hiszen ezeket a véneket a szenvedély már rég elhagyta, sokkal okosabb lenne, moralizálni őket, hogy ne veszekedjenek annyi sokat, mert ezzel elkeserítik az előjárók napjait.” — Ugyilátszik, hogy 32 év után sem változtak az öregek, vigan veszekednek tovább.

Olvasom

Az orthodoxia központi bizottsága nyilvánosan megbélyegezte azt az eljárást, hogy egyes úgynevezett „csodarabbik” az ujságokban hirdetik magukat. Ennek a tiltakozásnak jelentőségét ki-domborítja az a körülmény, hogy a hazai orthodoxia egyik, még pedig igen gilis része chaszidikus hajlamú és ezeknél a neves csodarabbik kultusza még most is megvan, de viszont ezek nem reklamirozzák nevüket az ujságban.

Nem olvasom

A hazai orthodoxia legfőbb szervezeti fóruma, a központi bizottság elutasította egy orthodox palesztinai telepítő-egyesület (jisuv) létesítését. Az orthodox rabbiknak bizonyos dogmatikai, vagy célszerűségi aggályaik vannak. Ezek után a neológusokra hárul a feladat, hogy — amiről a Szombat már írt, — egy politikamentes palesztinai akcióba kapcsolódják bele az egyetemes zsidóság ilyenmű filantrópikus művébe.

Olvasom

Miklós Andor fölötti nekrológjában azt mondta Földi Mihály, hogy sokan vannak az elhunytak barátai között, akik őt követnék a halálba. Hunyady Sándor pedig azt írta, hogy sokkal szívesebben ő halt volna meg. A zsidó felfogás szerint az emberi élet drága, elpusztítani semmiképen sem szabad, az öngyilkosság bűn és ha valakit arra akarnak kényszeríteni, hogy ölje meg a másikat, különben őt megölik, akkor inkább ölesse meg magát, mert a Talmud indokolása szerint: „Honnan tudod, hogy a te véred értékesebb a másiknál?” Igy tehát, ha olvassuk, vagy halljuk a Földi Mihály, vagy Hunyady Sándor-féle kiszólásokat, azt kell mondanunk, hogy mindez nem zsidó hiperbola, hanem egyenesen — sámita túlzás.

Olvasom

Dr. Kahan Nizán cikkét a Zsidó Szemleiben a magyar cionizmus múltjáról, melyben megállapítja, hogy a kedves és nagyra-besült kollégánk, Bettelheim Samu volt a magyar cionista szervezet tulajdonképeni megteremtője.

Olvasom

Strausz Adolf, veterán tudósunk vezércikket írt chanukáról és Róma bukásáról elmélkedik. Nyilván próbára akarta tenni az illető lap szerkesztőjét, tudja-e, hogy chanukával kapcsolatban a görög-szirus-ság bukásáról kell elmélkedni. A szerkesztő úr nem állotta meg a próbát.

Nem olvasom

A Pesti Izr. Hitközség előljárósága megtiltotta a főkantoroknak hangversenyeken való szereplést, külön engedély nélkül. Nagyon helyes. Nem szabad imáinkat profanizálni. Ezzel kapcsolat-

ban rendet lehetne teremteni a felekezeti egyesületek műsor-összeállítás tekintetében is. Nem volna szabad pl. a Goldmark-termet odaadni olyan műsorhoz, amelynek keretében lengeöltözött művész egy kabarédal után egy héber templomi imát ad elő, majd utána megint egy operettrészletet. (Megtörtént!)

Olvasom

H. Lang, a kiváló amerikai publicista jelenleg Spanyolországban tartózkodik s ottani élményeiről érdekes cikkekben számol be. Legutóbbi utilevelében két fivéről írt. Az egyik Samuel Schwarz bányamérnök, aki Lodzból került a portugál bányavidékre, ahol a portugál marannusok életére vonatkozólag nagy jelentőségű kutatásokat eszközölt. A marannusok életéről, szokásairól, dalairól kitűnő könyvet írt, amely becses zsidó néprajzi dokumentum. Schwarz mérnök fivére Marek Schwarz, a Párisban élő híres festő, aki pár évvel ezelőtt, — saját bevallása szerint — Klausner professzor Jézusról szóló könyvének hatása alatt kikeresztelkedett. A csattanója ennek a kitérésnek az, hogy Klausner professzor, akinek könyve a térítés érdekében nagy szolgálatokat tesz a jeruzsálemi egyetemen tanít.

Olvasom

A Szombat már írt az úgynevezett Harand mozgalomról, amely a faji gyűlölet és az emberi nyomorúság leküzdésére irányul. A mozgalom élén, amely Ausztriában egyre szélesebb hullámokat ver, egy fiatal nő áll, akiről érdemes feljegyezni, hogy keresztény, egy százados felesége s valósággal apostoli missziót végez. Irene Harand már eddig is egész vagyont költött a mozgalma céljait előmozdító folyóiratokra és röpiratokra, önfeláldozó lelkesedéssel küzd, hogy keresztény testvérei lelkéből kiirtsa a mesterségesen be-leplántált faji gyűlöletet s az antiszemitizmus elleni harcának már eddig is olyan eredményei vannak, amelyekkel méltán kiérdemelte az egész zsidóság háláját és elismerését.

Olvason

a „Hamburger Fremdenblatt“-ban megjelent alábbi hirdetést:

NEM ÁRJA KERESZTÉNYEK KARÁCSONYÜNNEPÉLYE.

Pénteken, december 15.-én este 7 órakor
a Jeruzsálem misszióházban.

Hamburg, Eimbüttelerstrasse 31.

Szivesen látunk olyan házaspárokat is, akik közt akár a férfi, akár a nő nem árja. Az ünnepélyen résztvenni szándékozók közöljék címüket a misszióház főnökével.

Nem árja keresztények alatt természetesen a kikeresztelkedett zsidók értendők. Ennek a missziós akciónak, amely a kitértek zavartalan karácsonyát akarja biztosítani, nagyon egyszerű magyarázata van: A németországi kitért zsidók az utolsó hónapokban olyan arányokban tértek vissza őseik hitére, hogy a missziók jónak látták gátat vetni a visszaözönlésnek. Ez azonban aligha fog sikerülni nekik, mert amíg az árjaparagrafus érvényben van, addig a kitérteket is megilleti a sárga folt. Márpedig, ha az ember sárga foltot visel, akkor legalább legyen zsidó.

Olvason

A majnai Frankfurtban megjelenő lap, „Der Israelit“ a német orthodoxia prominens lapja. Éppúgy mint a budapesti orthodox lap „I-ten“-né kurtítja Istent, a német lap nem írja soha Gott, hanem konzerventer G-tt. Ezzel szemben joggal el lehetne várni, hogy a hirdetések közlésénél is szemelőtt tartja a konzervatív irányzatot és nem fogja hirdetni és ajánlani Joachim Prinz „Wir Juden“ című könyvét. A könyvvel más helyen foglalkozunk, itt csak felemlítjük, hogy telítve van művész- és apokorszeszszal olyan mértékben, aminővel Ábrahám Geiger írásaiban sem találkozunk. Ilyenfajta könyvet nem volna szabad egy orthodox organumnak hirdetni és ajánlani. Ezek

után ne csodálkozzunk, ha bizonyos felekezeti lapok notórikus vendéglőknek csinálnak propagandát.

Olvason

Max Eisler dr. egyetemi tanár egy zsidó lapban éles kritikával illeti a bécsi hitoktatási viszonyokat. Szégyenletesen eredménytelennek mondja a hitoktatás jelenlegi módszerét és gyökeres reformokat sürget. Elsősorban a hitoktatókat teszi felelőssé azért, mert a hitoktatás terén ilyen állapotok uralkodnak. „Ez csak nálunk zsidóknál lehetséges, — írja — hogy vallási nevelésre olyan emberek vállalkoznak, akikből teljesen hiányzik az ehhez elengedhetetlenül szükséges hit. Aki például művészettörténetet tanít, abban lobog a művészet iránti lelkesedés, hogyan lehetséges, hogy egyes urak éppen a zsidó hittant tanítják hit nélkül? Ha nincs bennük hit, amelyet átplántáljanak az ifjúság lelkébe, akkor mi hajtja őket erre a felelőségteljes pályára?“ A kitünő professzor a bécsi hitoktatókról mondja ezt a lesújtó bírálatot, amelyet azonban más hitközségek hittanítói is nyugodtan megszívlelhetnek.

Olvason

A varsói hitközségben, mely 370 ezer tagjával egy kisebbfajta világvárosnak felel meg, a tisztviselők sztrájkba léptek, mert nem kapják rendesen a fizetésüket. A tisztviselők „olasz módra“ sztrájkolnak, ami éppen nem a legkellemesebb sztrájkolási mód. A sztrájkolók tudniillik pontosan bejárnak az irodákba, elfoglalják munkahelyüket, de nem dolgoznak. Ott ülnek az íróasztal mellett és egyszerűen ölberakják a kezüket. Ezzel azután lehetetlenné teszik a sztrájk törését és a pótmunkaerők beállítását. A sztrájkolók egy pillanatra nem tángítanak a helyükről, éjjel-nappal ott tartózkodnak az irodában és miután a vezetőség a fűtést és világítást leállította, kézi kályhák mellett melegednek és gyertyával vilá-

gítanak. A hitközségnek csak egy üzeme van, ahol zavartalanul folyik a munka és ez a — temető. Ide azért nem terjedt át a sztrájk, mert a befolyó temetkezési díjakat azonnal felosztják az alkalmazottak között. A sztrájknak egyébként az a célja, hogy a jelenlegi aguda-irányzatú hitközségi vezetőséget megbuktassák.

Olvasom

A new-yorki előkelő zsidóság templomának, az Emánuel templomnak nagy szenzációja van: a templom három rabbiját — Schulmann, Kresz és dr. Enelow rabbikat — munkaerejük teljében nyugdijozta a hitközség vezetősége. Ez a nyugdijozás már csak azért is a szenzáció erejével hat, mert az egész világon példa nélkül áll, hogy rabbikat az állásukból menesszenek. A rabbiállás mindenütt életfogytiglanra szól s bárhogyan viselkedjék is a rabbi, bármennyire ellenszenves legyen is a híveknek, állásából nem lehet elmozdítani. A rabbi nyugdijozásának minden valószínűség szerint komoly okai lehetnek, mert az erre vonatkozó indítványt Lehmann előljáró, New-York kormányzójának fivére tette meg és az előljárási tagjai egyhangúlag megszavazták.

Olvasom

A berlini zsidóság mai helyzetére érdekesen világítanak rá azok a számadatok, amelyeket Leo Kreindler, a hitközség sajtófőnöke egy sajtóértékelésben közölt. Ezek szerint a hitközség lélekszáma, mely a legutolsó népszámlálás szerint 172 ezer volt, jelenleg 160.000, úgy hogy a kivándorlás következtében a zsidó lakosság száma nem nagyon apadt. Egy másik érdekes adat szerint a kitérések március óta teljesen szünetelnek, sőt az utolsó hónapok alatt mintegy 1200-an tértek vissza a zsidó hitre. A hitközség eb-

ben az évben iskoláiban 62 új tanítót állított be, ami azt bizonyítja, hogy a zsidó iskolák látogatótsága erősen megnövekedett. Ez a két adat is elég beszédes bizonyíték amellett, hogy a világ egyik legaszimilánsabb hitközségében milyen intenzív zsidó élet fejlődött ki a megváltozott viszonyok hatása alatt.

A BETHLEN GÁBOR SZÖVETSÉG nagyszabású kultúrnapot rendezett Pécsen, amelyet dr. Baltazár Dezső református püspök részvétele kiemelkedő eseménnyé tett. Az izr. hitközség részéről dr. Wallenstein Zoltán főrabbi, dr. Deutsch Zsigmond hitközségi elnök, Neumann Ignác alelnök, Forbát Arnold és dr. Greiner József előljárási tagok megjelentek az egyházfejedelem előtt, hogy üdvözlőljék. — Dr. Wallenstein Zoltán főrabbi köszöntötte az egyetemes református egyház lelki vezérét elragadó hatású beszéddel. — Dr. Baltazár Dezső püspök megilletődötten válaszolt: Én — mondotta az egyházfejedelem — az élet harcában sosem a napsütéses virányokat kerestem, hanem, mint kedves szolgatársam is mondott, az ártatlanul megbántottak oldalára álltam. Ezt fogom tenni a jövőben is. A zsidóságot becülöm és értékelem, mert hajtóerőt jelent az emberi szellem történetében és nem szabad elfelejteni azokat kulturális és gazdasági szolgálatokat, melyeket hazánk zsidó fiainak köszönhet. Éppen ezért a jövőben is mindig támogatni fogom a magyar zsidóság jogos kívánságait. — Aztán melegen megköszönte az üdvözlést s a főrabbi bemutatta a püspöknek a küldöttség tagjait.

Dr. Fischer Gyula: „Mi zsidók”

... Arról álmodtunk, hogy közösen fogunk dolgozni, kévéket kötni a munka mezején kölcsönös javunkra; arról álmodtunk, hogy a történelem égboltján a hatalom pompájában ragyogó néptestvéreink el fogják ismerni a mi szorgalmunkat is, el a mi szellemi tevékenységünket is, de álmaink nem váltak valóra. És, ha igen, akkor rövid időközökben fájdalmak, szomorú visszaveszések következtek be. Üldözéseknek, elnyomásoknak, megalázásoknak, jogfosztásoknak, vértanúságoknak voltunk kitéve, félremagyarázásoknak és félreismeréseknek. És ha voltak és vannak is közöttünk bűnösök, gonoszak, lelketlenek, gazerkölcsök. — gyászunkra — sokan, nem fogjuk az ilyeneket menteni, — de emberek vagyunk mi is, gyarló, törékeny, fogyatékos, vétkes emberek. Megbüntetendő az ilyenek keményen és

megjavítandók kőrlelhetetlen intézkedésekkel. De nem emberséges eljárás az, elítélni az egészet, az öszszességet. Nem emberséges olyan vádakat zúdítani Izrael táborára, amiknek semmi alapjuk nincs, nem volt, soha, sehol. Nem emberséges, olyan országokból, amelyekben sok-sok évszázad óta lakunk és amelyeknek szellemi és anyagi céljait legjobb erőnkkel és hű odaadással szolgáltuk, száz ezreket kikergetni, igazaikból kiforgatni, emberi jogukat eltörölni.

Hálával veszi Izrael az egész földkerekségén, hogy az igazságosak felszólalnak mellette és lándzsát törnek az igazságért. Mi bízunk az igazságban, a történet Urában és az emberiség erkölcsi haladásában, egy oly korszak hajnalának eljövételében, amelyben diadalt fog aratni az igazság az emberi társadalom üdvére.

UJ KÖNYVEK

Nagy Imre: Szegény Antal két szerelme. Regény.

Nagyon élvezetes, könnyed stílusban, de helyenként fölényes életfilozófiával megírt regény. Szatirikus módon, finom iróniával nevetségessé teszi azokat, akik a kurzus idején minden bajnak az okát a zsidókban látták. Szegény Antal, a regényhős, a rokonszenves, kissé bohém, de idealisztikus gondolkozású ujságíró gyakran mond erről szellemes megjegyzéseket. A könyv nem tendenciózus, azért annál értékesebb zsidó szempontból. Az első fejezetnek ez a címe: „Szabad-e egy rabbinának lovagolni?” Szerző ezzel illusztrálni akarja, hogy a kurzus első dühögése idején a felekezeti lapoknak nem volt más problémájuk, mint ez. A dolog historikuma azonban az, hogy ezt a kérdést éppen a „Szombat” vetette fel egyik vidéki híve kérésére, vagy 5 évvel ezelőtt. A téma groteszkusága szerzőnek nagyon

ügyes, bár anachronisztikus beállítása következtében rendkívül jól illik a regény egész tónusához.

I. E. Sinoja: Das Antisemitentum in der Musik.

1869-ben jelent meg Wagner Richardnak „Das Judentum in der Musik” című dolgozata, amely valóságos kis kátéja lett a következő évek antiszemitizmusának, fajvédelmének és a mai hitlerizmusnak. Még ugyanabban az évben megjelent egy pécsi zsidó fiatalembertől a viszontválasz, amely igen kitűnően visszautasította a nagy zeneszerző gőgös, egyoldalú állításait. 64 év után a kérdés ismét időszerű lett a hitlerizmus által, s most megjelent ugyanilyen tárgyú könyv, ilyen címen: „Das Antisemitentum in der Musik”. Szerzője: I. E. de Sinoja. A név anagrammája jánosi Engel József, a magyar zsidóság vezérlő egyénisége nevének. Amit az ifjú nagy dicsőséggel kezdett, azt az aggastyán szent hevületben folytatja és befejezi.

Házam eladása folytán! Költözködésig sirkőraktáramból minden elfogadható árért árusítok

(még viszonteladóknak is)

Lówy József Budán, II., Fő ucca 88. Pálffy-tér mellett. — — — Telefon: 51-5-81

HIREK

A ZSIDÓKÓRHÁZ ÚJ TEMPLOMÁNAK FELAVATÁSA. Kedden délután új templomot avatott a pesti izr. hitközség a kórházaiiban, hogy az ott gyógyulást kereső betegek lelki épülést találhassanak. A kórházi új templom felavatásának ünnepségén megjelent *Stern Samu*, az Orsz. Izr. Iroda és a pesti izr. hitközség elnöke, *Szántó Jenő*, az Országos Izr. Iroda elnöke, a pesti izr. hitközség előjárósága részéről *dr. Barna Károly*, *dr. Blum Ödön*, *dr. Rosenák Miksa* előjárók és *Eppler Sándor* főtitkár, a pesti Chevra Kadisa részéről *Krámer Miksa* elnök, *Porgesz József* alelnök, *Jánosi Engel Gyula* előjáró és *dr. Endrei S. Henrik* igazgató-főtitkár, a hitközség kórházainak orvosi kara *dr. Alapy Henrik* és *dr. Aczél Dezső* igazgató-főorvosokkal az élükön, a hitközség tisztviselőkara testületileg, a felekezeti intézmények vezetői is ott voltak az alapító *Bródy-család* képviselői is. Az új templomba, amely *Somogyi György* műépítész rendkívül sikerült és stílusos műve; ünnepi menetben, baldachin alatt, a hitközség és a chevra előjárósága hozta be a tórákat és *dr. Mandel Miklós* rabbi gyújtotta fel az örökmécset. Ezután megkezdődött az istentisztelet, a teljes templomi énekkarral. Az avatóbeszédet *dr. Fischer Benjamin* rabbi mondotta. Az oltár-terítőt *Eppler Sándor* gyermekei ajándékozták hálából a kórház iránt. Az egész templomavatási ünnepség mély hatást tett a jelenvoltakra.

BALLAGI ERNŐ ELŐADÁSA KISS JÓZSEFRŐL. A Kispesti Izr. Nőegylet a napokban jól sikerült teadélután rendezett, amelyen *dr. Bände Zoltán* főrabbi és *Breisach Miksa* hitközségi elnökkel az élén nagyszámú közönség jelent meg. A teadélután műsorának legkiemelkedőbb száma Ballagi Ernő dr. előadása volt Kiss Józsefről. Ballagi dr. mélyenjáró, élvezetes előadásában átfogó képet rajzolt Kiss József költészetének zsidó vonatkozásairól. Értékes előadását a következőképen fejezte be: „Kiss Jó-

zsef zsidó költő volt úgy, amint az volt Heine. A zsidóság lelke szólalt meg lírájában, a zsidó lélek érzelmessége, mélabúja, de a zsidó lélek hűsége is — Kiss József is szive-lelke minden kincsét nemzetének adta, amelynek irodalomtörténetéből az ő dicső nevét kifelejteni és elhagyni sohasem lehet.“ A lebilincselően érdekes előadást a közönség nagy tetszéssel fogadta.

SÓS ENDRE — a budai hitközség képviselőtestületének tagja. A budai hitközség a képviselőtestület tagjai sorába hívta Sós Endrét, aki az utolsó választásokon csak póttag lett. Mint emlékeztetés, ezen a választáson egyetlen lista indult, amelyről — a hitközség egyik vezetőjével való konfliktusa miatt — az utolsó percben puccs-szerűen levették Sós Endre necét. Így csak most, két esztendő után, kerülhetett be Sós Endre a budai képviselőtestületbe, amikor már tagja lett a községkerületi képviselőtestületnek is.

A VIII-IX. KER. IZR. NŐEGYLET újabb intézménnyel gazdagította karitatív tevékenységeinek színterét. Egy új szeretet-otthont létesített a Baross u. 129. sz. alatt az élet elesettjei és elfáradottjai számára, ahol 22 szegény, munkaképtelen, elagott öreg asszony lel meleg, szeretetteljes otthonra. A már eddig is működésben levő Magdolna uccai szeretet-otthonból is átköltöztek az ott levő gyámoltottak és azt jelenleg férfiak számára rendezik be. Így most már 35-re szaporodott azok száma, akik a VIII-IX. ker. Izr. Nőegylet jóvoltából öreg napjaikra új otthont, meleg hajlékot és minden gondoktól mentes teljes ellátást élveznek. Igen nagy feladatot vállalt magára ez a nőegylet, amikor 500 személyes népkonyháján kívül még ezeknek a szegény öregeknek az ellátását is vállalja, azonkívül 200 szegény iskolásgyermeket lát el a nőegylet meleg ruhaneművel. A nőegylet közszereletben álló elnökei, **Rosenberg Sándorné** és **dr. Zahler Emil** mindent elkövetnek, hogy a mai nehéz idők közepette elesett embertársaik segítségére süssenek. Szívesen tolmácsoljuk kérésüket, hogy a VIII-IX. ker. Izr. Nőegylet részére a jószívű emberbarátok támogatását kérjük. Mindennemű adomány az egyesület Páva u. 9. szám alatti titkári irodájába küldendő.

AZ ORTHODOX KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSEZÉSE. *Frank Adolf* felsőházi tag elnöklete alatt az orth. központi bizottság június 5-én tartotta rendes évvégi ülését. Az orth. központi iroda részéről *Hartstein Lajos* ügyvezető alelnök és *dr. Reiner Imre* jogtanácsos vettek még részt a tanácskozáson. A főrabbi tagok közül *Strasser Sala-*

EZÜST

DISZMÚÁRU, EVŐESZNÖZÖK GYÁRI ÁRÁBAN

SCHLEIFER

EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY UTCA 10.

Telefon: 43-5-28

ron debreceni. Rosenbaum Mózes kisvárdai, Snyders Bernát győri, Teitelbaum Naftaly nyírbátori, Bródy Emánuel nagykállói és Rosenbaum Lipót tállyai főbbik; a világi tagok közül óbúdi Freúdiger Ábrahám, Klein Márkús, Korein Dezső (Búdapest); Bernfeld Sámuel, Krausz Mór (Debrecen); Ediedmann Hermann (Mándok); Steiner Vilmos (Pápa); Schwartz Izidor (Győr); Németi Sándor (Nyíregyháza); Berger Benő (Beled); Kornitzer Salamon (Szerencs) jelentek meg. A napirendre kitűzött ügyek Hartstein Lajos ügyv. alelnök és dr. Reiner Imre jogtanácsos referátumai alapján kerültek tárgyalás alá. Megvitatásra kerültek a hazai orthodox zsidóságot érintő összes fontosabb aktuális ügyek, amelyeknek tárgyalásában egyszólván valamennyi bizottsági tag részt vett. Ismételt tárgyaltattak azok a panaszok is, amelyek a hitközségi tisztviselők javadalomsökkentését sérelmezik. A bizottság újból hangsúlyozottan kiemelte azt a régebbi határozatát, hogy az amúgyis szerény jövedelmű alkalmazottak javadalmazása — a vallási érdekek súlyos sérelme nélkül — nem redukálható. Áll ez elsősorban a főbbikra és a többi vallási funkcionáriusokra. A bizottság elítélőleg foglalt állást azok ellen a vallási és erkölcsi érzést egyaránt mélyen sértő reklámszerű közlemények ellen, amelyek egyes úgynevezett csodarabbikkal kapcsolatosan a sajtóban időnkint megjelennek. A napirend sorából még kiemeljük a német zsidóság sajnálatos helyzetére vonatkozó jelentést, óbúdi Freúdiger Ábrahám elnökle alatt egyidejűleg a pénzügyi bizottság is megtartotta rendes évi ülését és tudomásul vette az előterjesztett elszámolásokat.

A VICTORIA ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ NYERESÉGES ÜZLETÉVE. A Victoria Általános Biztosító Rt. magyarországi igazgatósága a Bécsi uca és a Harmincad uca sarkán lévő Fischer palotába költözött. A Victoria teljesen átalakította az elsőemeleti helyiségeit, úgy hogy az intézet a város központjában oly méltó keretben folytatja működését, amely még további lehetőséget nyújt magyarországi üzletének egészséges kifejtésére. Az idei és tavalyi mérlegek tanúsítják az elővigyázatos üzletvezetés eredményét: a szép nyereséggel való évről-évre. A Victoria e törekvésének egészséges alapja

megvan és kitűnően biztosítja az intézet fejlődőképességét, amikor a biztosítókézetek felügyelő bizottságának díjtartalmi fedezeti kimutatásából megállapítható, hogy az intézetnek 25%-kal magasabb díjtartalmú van, mint amekkora a szigorú előírások megkövetelnék. A díjtartalmak a legkitűnőbb fedezeti értékekből áll. Kamatozó bankkövetelésekből, kötvény- és jelzálogkölesönökből. Különösen a jelzálogkölesönök tétele figyelemre méltó, mert mikor az országban jelzálogkölesőket egyáltalán nem lehet kapni, akkor a Victoria az idén ismét milliókra menő elsőhelyen bekebelezett jelzálogkölesőket folyó-ítói bizonyosságával nagy likviditási és pénzügyi felkészültségének. A biztosítási üzlet alapja a bizalom, ezt nyújtja a Victoria számára a pénzügyi megalapozottság és teljes felkészültség. Ezzel párosul még a magyarországi igazgatóság céltudatos szervezési munkája, amely több sikeres reklámötletével is megmutatta agilitását és eleveenségét. Igen fontos, hogy a Victoria rátért a kis biztosítási üzletekre is és ezt igen szép eredménnyel műveli. A különböző biztosítási ágazatok eredményei tették lehetővé, hogy az intézet folyó üzletét ismét nyereséggel zárja le. Növeli a Victoria terjeszkedési lehetőségét és biztosítja működésének egyre növekvő arányait, hogy az intézetnek az Angol-Magyar Bankkal régebben létesített összeköttetése változatlanul fennáll. Így a bank és a biztosító társaság baráti együttműködése változatlanul érvényesíteni tudja ennek a kitűnő biztosító intézetnek célkitűzéseit s mind erőteljesebben eredményes tevékenységét.

SPECIÁLIS fehérnemű varróné minden szakmába vágó munkát és javítást clesón vállal. Kívánatra házhöz jön. GRÜNBERG KLÁRA, IX. Üllői út 91. I. 10.

TOKAJI gyógyborok

FUCHS LÁSZLÓ

Tolcsya—Tokaj legyalja bortermelő

V. Nádor-u. 5. ♦ Telefon: 81-2-74

Telefonon rendelt árut házhöz szállítom

**Borotválkozzon
ecset, szappan és
víz nélkül**

HEZOLITE
RAPID BOROTVA KRÉMMEL

Ingyen mintát küld a
készítő
Dr. HOLCZER ISTVÁN
Budapest, VI., Teréz-körut 8.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.
Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-09.